

a terület K-i határán húzódik. A vizsgált területen levő várfal önkényes beszögellésének tudományosan nem igazolt magyarázatoként a 20. sz. folyamán helyi történeti-régészeti legendává vált, hogy ide feltételezik az ókori Sopianae város amfiteátrumát. A földradarral vizsgált terület a középkori várfalon belül, de a feltételezett amfiteátrumon kívül, annak K-i oldalán található. A vizsgált terület római kor után pangó vizes, időszakosan mocsaras terület volt, melyet a középkorban kiszárítottak, planíroztak és beépítettek. Az újkorban tudatos bemélyítéssel mesterséges katlan jött itt létre, melynek szintkülönbsége a környező É-i parkoló területéhez viszonyítva 2,8 m. A mélység ellenére a jelenlegi talajszint alatt is vannak urbánus, emberi behatásra létrejött rétegek. Az ide tervezett parkoló miatt ezek vizsgálata volt a cél. A műszeres felderítés eredményeinek régészeti elemzése szerint a terület K-i oldalán jelentkező, bemért vonalas objektum vasbeton. Hasonlóan szabályos, az előbbi vonalához derékszögben csatlakozó K-Ny-i irányú vonal a terület É-i harmadában. Ugyanakkor a terület közepén 40–70 cm mélységben szögletes, lejjebb pedig eltűnő szabályos épület nyomai (alapjai?) látszanak. Az 1 m mélységű mérésekből következtethetően ott már jelentkezik az altalaj, illetve annak vízvisszatartó jellege.

GÁBOR OLIVÉR

278. Pécs, Rákóczi utca 6.

(Baranya megye) Kö, Tő

2006. október 31-én két kutatóárokkel próbaásatást végeztünk a tervezett mélygarázs építésének helyszínén (Hrsz.: 4124). A hosszanti kutatóárkot ÉK-DNy irányban, a keresztárkot pedig ÉNy-DK irányban, a telekhatárokhoz igazodva, azokkal párhuzamosan jelöltük ki. 2 m mélység után elértük a török kori rétegeket, afölött újkori építmények nyomait (emésztőgödör, szennyvízcsatorna, betonakna, házfalalapozás, beásás) találtuk az ugyancsak újkori hulladékkal teli rétegekben. A keresztárkokban a helyszűkössége miatt a török kori réteg tetejénél mélyebbre ásni nem tudtunk. A hosszanti árokban viszont 3,2–3,4 m mélységig kutattunk. A fekete, mocsaras jellegű török kori réteg felett egyenetlen vastagságú homokos feltöltést találtunk feltehetően a 18. századból. Alatta a török kori réteg annak egynemű, vizes jellege miatt nem volt elválasztható a középkori rétegtől, noha az alsóbb szint már középkori cserépdarabokat is tartalmazott. A megbolygatni kívánt török kori és középkori rétegekben külön régészeti objektumot nem találtunk, noha sok különböző korokból származó építési törmelék volt bennük.

Munkatárs: Szíjártó Kálmán ásatási technikus.

GÁBOR OLIVÉR

279. Pécs, Széchenyi tér 16–17–18., Király utca 1.

(Baranya megye) Kö

2006 júniusában az úgynevezett Nick-udvaros tömb (Hrsz.: 17541, 17542, 17543) területen régészeti szak-

felügyeletet végeztem az alapozási munkálatoknál. A feltárásokra az épület sarokpontjainál került sor, az épületen belül és az udvaron 3-3 helyen. Valamennyi árokban sárgásbarna, agyagos betöltést találtunk, mely néhol kötőrmelékkel erősen kevert volt, az alapozási feltárások az altalajt azonban sehol sem érték el. Minden árokban találtam kisebb-nagyobb téglá-, vagy kőfalat. Csekély számú kerámiatöredék került elő az árkokból, egyedül a 9. sz. alapozási feltárásból gyűjtöttünk össze nagyobb mennyiségű kerámiatöredéket, állatcsontot, valamint vastárgyakat.

A leleteket beszállítottuk a Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztályára.

VAJDA OLGA

280. Pilismarót, Helembai-zátony

(Pest megye) B, LT

2006. szeptember 27–28-án víz alatti felderítést végeztünk az itt található hajóroncsnál, melyről ez év tavaszán kaptunk lakossági bejelentést. A bejelentő elmondása szerint 2003-ban az akkor nagyrészt szárazra került zátonyon egy kb. 8 m hosszú palánkdarab állt ki a kavicsból, rajta iszkába szegekkel. A szeg típusa német és lengyel analógiák szerint a 15–16. századra keltezhető. A lelőhely jelentőségét az adja, hogy kortárs források (pl. Cuspinianus: Oratorio protreptica... 1526) szerint Mária királyné Esztergomnál megtámadott hajóinak egy része elsodródott és elsüllyedt. Mivel a zátony Esztergom alatt van, ideális hely elsodródott hajók felhalmozódására. Mivel a bejelentő csak hozzávetőlegesen tudta megadni a helyet, felderítésre volt szükség. A kutatást a Börzsöny Múzeum Baráti Köre finanszírozta, sajnos műszeres felderítésre nem volt módunk, ezért a máshol is bevált vezetőköteles felderítést alkalmaztuk. Ennek során 250 m hosszan, 30 m szélességben átfésültük a zátony oldalát. A hajóra nem bukkantunk rá. A felderítés során azonban nagy mennyiségű bronzkori és késő kelta (pl. grafitos) kerámiát találtunk, ezeket a Balassa Bálint Múzeumba szállítottuk. A felderítés nem cáfolja a hajó létezését, csak a módszer korlátait tükrözi. A biztos eredményhez szonaras és radaros mederfelmérést kellene végezni.

Munkatársak: Petrik Máté, Fekete Csanád, Grynaeus András, Olajos Szilvia, Gajó Gusztáv, Puskás Norbert, Lengyel László (a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat Búvárrégészeti Szakosztályának tagjai); Fésű József (Börzsöny Múzeum Baráti Köre) és Gelencsér Ferenc (bejelentő és a hajó kapitánya).

TÓTH JÁNOS ATTILA

281. Pocsaj, Apáti telep

(Hajdú-Bihar megye) U, Sza, Á

2006. szeptember-októberben a község Apáti telepén, a Létavértes felé vezető műút K-i oldalán megelőző feltárást folytatott a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok igazgatósága.

A 0,84 ha alapterületű lelőhelyen három régészeti korszak jelenségeit észleltük, az ásatás során 18 objektumot különítettünk el, melyek közül 9 változó méretű objektum a neolitikum (AVK) időszakára keltezhető. A neolitikum gödrökből obszidián, állatcsont, orsókarika és rengeteg változatos kerámia került napvilágra. A lelőhely K-i részén három szarmata, közepes méretű, mélységű méhkas alakú gödröt dokumentáltunk. A lelőhely közepén egy Árpád-kori szabadtéri kemence került elő. Patkó alakú, kb. 50×80 cm nagyságú, a palástja 10 cm magasan megmaradt, szája É-ra nézett. Hamus gödre ovális alakú, közepes méretű és K-i részénél a kemence szája előtt kerek, közepesen mély cölöplyukat észleltünk.

KOLOZSI BARBARA

282. Polgár, Piócási-dűlő

(Hajdú-Bihar megye) U

2006. július 6. és október 31. között régészeti kutatást végeztünk beruházást megelőzően. A lelőhely Polgár városától DK-re, az M3-as autópálya polgári leosztójának és a 35. sz. főút csomópontjának kereszteződésétől D-re terül el. A 2006. július 6-án megnyitott É-D-i irányú szelvényben sikerült pontosan rögzítenünk a lelőhely ÉNy-i, Ny-i kiterjedését. A 11 664 m²-es területnek csak a D-i részét nem tudtuk idő hiányában feltárni. A lelőhelyen a középső neolitikum (AVK) telepmaradványai (126 objektum) mellett egy újkori, ÉK-DNy-i árok került elő. Összesen 91 gödröt, 2 cölöpszerkezetű házat, 36 cölöplyukat, 3 kutat és 8 sírt bontottunk ki. A gödrök között fele-fele arányban találtunk nagyméretű, mélyebb, eredetileg agyaggyerő, később hulladékot tároló gödröket – elsősorban a cölöpszerkezetű házak mellett –, illetve kisebb kerek, néha méhkas alakú tárológödröket. Az egyik ilyen típusú gödör valószínűleg egy csonteszközkészítő műhely lehetett: egy ép és egy töredékes őrlőkövet, egy csiszolókö-töredéket, csiszolt és félig megmunkált állatcsontokat (elsősorban bordákat) találtunk. Több gödörből került elő ép, különböző formájú edény (tál, korsó stb.), valamint nagyméretű, eredetileg ép tárolóedény.

Az eddig feltárt terület legfontosabb régészeti jelensége a két, egymástól kb. 20 m-re található, ÉNy-DK-i irányítású, nagyméretű, téglalap alakú, cölöpszerkezetes ház. Az északabbra található épület 14,5×5 m-es nagyságú, a délebbi 12,4×4,7 m alapterületű, amihez K-ról egy 5 cölöplyukból álló kiegészítő építmény (funkcióját tekintve szélvédő vagy karám) csatlakozott. A házakat nagyméretű ún. hosszúgödrök kísérték, de két kutat és több sírt is feltártunk a közelükben. A 92. sz. objektumtól (ház) K-re két gödörben csak 1-1 tárolóedény került elő, töredékes állapotban. Ezekről D-re 3 felnőtt vázát bontottuk ki. A 8 sír közül 5 felnőtt, 1 gyerek és 2 csecsemő maradványait azonosítottuk. Mellékletként az egyik felnőtt mellé egy kis edénykét helyeztek el. Néhány gödörből nagy mennyiségű patics került elő, viszont nagyon kevés állatcsontot találtunk.

Munkatársak: Szabó László régész, Bényei Zsolt, Faur Zoltán technikusok, Papp Enikő, Volosinovszki György rajzolók.

DANI JÁNOS – NAGY EMESE GYÖNGYVÉR

283. Pomáz, Holdvilág-árok (MRT 13/1 k. 23/17 lh.)

(Pest megye) Ró, Kk

2006 kora nyarán és kora őszén háromszor kéthetes időszakban folytattuk hitelesítő ásatásunkat a Holdvilág-árokban. Az elmúlt négy év két kutatóárkának mélyítését, kiszélesítését végeztük, kizárólag az „S” szelvényben. A Nagyszikla alatti részen, az 1981. évi ásatás területétől balra, a Sashegyi-féle „G” szikla és a Nagyszikla közötti területen folytattuk a 2003-ban megkezdett feltárást. A falak lépcsőzetes szerkezete, az előkerült hatalmas faragott kváderkövek alapján, valamint a 2004-ben talált római kori edénytöredékek szerint szinte bizonyossá vált, hogy az 1,20–1,50 m-nél mélyebb területek egy római kori kőfejtőnek az emlékei. Az ez évi ásatás egyik legfontosabb eseménye a hatalmas „G” szikla eltávolítása volt. 2006-ban sem sikerült a Nagyszikla alatti térségben, a „G” szikla környékén a 4 illetve 6 m mély kutatóárkainak kiszélesítésével sem mindenütt elérni az alapsziklát. A „G” szikla alatti terület metszetalában kb. D-i irányba lejtő a „0” ponttól 3–4 m mélységben egy pregnánsan jelentkező talajréteget sikerült megfigyelnünk, mely erősen elütött az alatta lévő apróra tört, enyhén zöldes bányakő törmeléktől. Közel 7 m mélységben a faragott perem alatti megmunkált sziklafelület alján egy korrodált vaséket találtunk, valamint igen jó állapotban megőrződött vésésnyomokat figyeltünk meg. A „G” szikla előtti térségből idén is előkerült egy szarvasmarha törött, hiányos koponyája, illetve néhány végtagsontja.

Munkatársak: Sima Gábor, Horváth Frigyes, Sczuka Attila, Grócz Zsolt és Szörényi Levente.

REPISZKY TAMÁS

284. Rajka határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, B, Ró, Kk, Kú, Ú

2006. májusban terepbejárást végeztem a település határába tervezett szélerőműpark által érintett területeken.

Hosszú-szántók V.: A vasút Ny-i oldalán egy markáns, ÉNy-DK-i irányban hosszan elnyúló kiemelkedés felszínén és az attól K-re eső mélyebb területen szórványosan római kori (és újkori) kerámiatöredékeket gyűjtöttem. A lelőhely már korábban is ismert volt.

Puszták-dűlő: Az I. sz. lelőhely az M15 gyorsforgalmi út és a vasút között, egy nagyobb erdőterülettől D-re helyezkedik el. A területen egy nagyjából É-D-i irányú széles folyómeder feltöltődött maradványa húzódik. A hajdani medertől K-re magasodó partoldalon szép számmal kerültek elő kora újkori, újkori edénytöredé-